

MËSIMDHËNIA DHE TË NXËNIT E GJUHËS

Shoqëria e sotme me një brez rinie të shkolluar, me pretendime socio-kulturore të larta, dita-ditës po ndryshon dhe zhvillohet në të gjitha anët dhe drejtimet. Për të qenë të suksesshëm në këtë shoqëri, domosdo se duhet t'i përshtatemi asaj në mendime, sjellje, gjykime dhe në çdo ndryshim që po ndodh rreth nesh. Të gjitha këta ndryshime nuk lënë anash e të paprekur edhe sistemin arsimor, sidomos raportin mësues-nxënës. Ajo që synohet të arrihet është, si të formojmë nxënës të përgatitur për t'u bërë ballë ndryshimeve të vrullshme që ndodhin rreth nesh? Mendohet, se familja dhe kopshti janë institucionet e parë ku fëmija fillon të flas, duke mësuar dhe imituar gjuhën që flasin personat që janë rreth tij. Kjo gjuhë që mëson fëmija në këtë fazë është pasqyrë e formimit si individ dhe karakteristikë e të folurit të tij. Mirëpo, fëmijës nuk i mjafton vetëm kaq. Nxitja për ta bërë këtë gjuhë më të pasur, më të larmishme, më estetike, dhe më të kompletuar nga ana gjuhësore është detyrë e rëndësishme e shkollës, meqenëse aty është vendi më i përshtatshëm ku gjuha kryen një funksion të dyfishtë: së pari si lëndë kryesore mësimore, dhe së dyti shërben si gjuhë mësimore për lëndët e tjera që mësohen në shkollë. Duke e vlerësuar gjuhën shqipe si lëndën-bazë në tërë sistemin e edukimit, si çelës të suksesit dhe zhvillimit të nxënësve, mësimdhënia e saj merr një rëndësi të veçantë, ngase nëpërmjet mësimit të gjuhës shqipe në shkollë, nxënësi duhet t'i zhvillojë ata komponentë komunikues siç janë: të folurit, të dëgjuarit, të lexuarit, të shkruarit, që dallohen për synime dhe objektiva të caktuara (Gjokutaj, 2009: 5-6).

Me fjalën mësimdhënie nënkuptojmë t'i ofrosh ndihmë dikujt që ka nevojë të mësojë diçka. Kjo ndihmë zakonisht jepet nga persona kompetent ose nga mësues. Njerëzit mund të mësojnë edhe pa mësues, në mënyrë të pavarur, por mësimdhënia s'mund të realizohet pa nxënës. Mësimdhënia *“është faktori kryesor në realizimin e mësimnxënies; është akti i të dhënit mësim në një institucion arsimor; është veprimtaria dhe drejtimi i procesit mësimor nga mësuesi.”*¹ Në praktikën e sotme në fushën e didaktikës mësimdhënia është vlerësuar si një proces që bashkon artin me shkencën. Arti i mësimdhënies nënkupton një mësimdhënie me

---

¹ Shih: Kozma Grillo, *Fjalor edukimi*, 2002, f. 182.

metoda sa më të përsosura, të cilat lënë gjurmë në mendjen e nxënësit. "Mësimdhënia si "art" mbështetet fuqishëm në intuitën, e cila është bazë për veprim"², ndërsa "mësimdhënia si "shkencë" varet në mënyrë parësore në modelin e drejtuar nga qëndrime bihevisoriste. Në këndvështrimin e parë mësimdhënia kryhet me një metodë më spontane dhe subjektive, ndërsa në të dytin procesi i mësimi merret si ndërveprim i nxitjes (ngacimit) dhe përgjigjës me çdo shprehje të ndarë, zbërthyer me detyra dhe proceduara përbërëse".³

Nëse i hedhim një sy gjendjes reale në të cilën jetojmë dhe veprojmë, mendojmë se në sistemin tonë arsimor ende nuk po i jepet rëndësi aq sa duhet didaktikës së mësimdhënies së gjuhës shqipe. Shikuar nga e kaluara por edhe sot, gjithmonë i është dhënë rëndësi parësore përgatitjes së mësuesit, që ai të jetë i aftë ta zotëron lëndën që do ta ligjëron dhe të përcjellë te nxënësit atë material përkatëse për nivelin e tyre. Kjo gjendje bën që nxënësi të ngelet në harresë dhe mos t'i kushtohet rëndësi aq sa duhet të nxënit prej tij. Si rezultat i kësaj pakujdesie, shumë nxënës ndeshen me vështirësi të dukshme, nuk janë në gjendje për të vëzhguar, vlerësuar, analizuar, interpretuar dukuri, ngjarje e fakte në gjuhën e terminologjisë së lëndëve përkatëse. Të mësuarit e gjuhës amtare në shkollë na vë përpara dy detyrave kryesore dhe atë:

- t'i bëjmë nxënësit ta kuptojnë gjuhën në të gjitha shfaqet e saj të pasura;
- t'u mësojmë atyre përdorimin e të shprehurit me gojë dhe me shkrim në marrëdhënie me njerëzit e tjerë.

Këta dy elemente të rëndësishme, në qoftë se zotërohen mirë nga ana e nxënësve që në fazën fillestare, atëherë problemi i mësimi dhe përdorimit të gjuhës do të ishte një punë pothuajse tejet e lehtë, si për nxënësin, ashtu edhe për mësimdhënësin.

Nisur nga ky fakt, mendojmë se ka ardhur koha që ta parandalojmë këtë gjendje d.m.th. të ndryshohen rolet e mësimdhënies, të investohet te nxënësi, që ai të jetë faktor kryesor brenda procesit mësimor, pra të jetë në gjendje ta kuptojë përgjegjshmërinë e tij gjatë procesit të të nxënit, pra të nxitet për të vepruar, për t'u përfshirë në diskutime dhe debate të ndryshme mësimore, për të vlerësuar dhe bashkëvepruar për të nxënë. Pra, mësimdhënia në fushën e gjuhës duhet të jetë sa më transparente, që nxënësit të zhvillojnë aftësinë e mendimit kreativ e kritik, që në të ardhmen të jenë të përgatitur për të ndërmarrë përgjegjësi dhe vendime nga më të

---

²<http://www.doktoratura.unitir.edu.al/wp-content/uploads/2013/10/Doktoratura-Besnik-Rama-Fakulteti-i-Histori-Filologjise-Departamenti-i-Gjuhesise.pdf>, marrë më 15. 06. 2019.

³ Shih: grup autorësh (Donald C. Orlich, Robert J. Harder, Richard C. Callahan, Konstance H. Kravas, Donald H. Kauchak, R. A. Pendegrass, Andrew J. Keogh), *Strategjia e të mësuarit*, Eureka, Tiranë, 1995, f. 10.

ndryshmet, si brenda procesit mësimor, ashtu edhe në jetë. Që ky proces të rezultojë i suksesshëm, mësimdhënia kërkon "*një kurrikulë e cila duhet ta përcjell atë informacion dhe atë aktivitet që në kontekstin kohor paraprihen nga koherenca me zhvillimet sociale, globale të shoqërisë dhe të shkollës*".⁴

Dekadën e fundit në sistemin tonë arsimorë është bërë përpjekje për ndryshime në këtë drejtim, por rezultatet e arritura janë të pakta, dhe lënë për të dëshiruar. Për të reflektuar një frymë pozitive dhe për të përgatitur nxënës, që t'u përgjigjen standardeve të një tipi të ri, të përshtatshme me kërkesat e kohës, nevojiten disa ndryshime në kurrikulën tonë shkollore. Para se gjithash, një rritje e numrit të orëve për lëndën e gjuhës dhe letërsisë shqipe, do të ndihmonte jashtëzakonisht procesin e mësimdhënies dhe nxënies. Tekstet shkollore të gjuhës dhe letërsisë shqipe duhet ndryshuar, sepse nuk ofrojnë përmbajtje në përputhje me të arriturat bashkëkohore të fushës së caktuar shkencore, me metodologjinë e mësimin të lëndës dhe përdorimin e terminologjisë profesionale; duhet pasuruar kurriula edhe me tekste alternative, dhe me libër mësuesi, ku mësimdhënësit do të kenë mundësi të ndryshme për të menduarit kritik gjatë shkrim-leximit. Një ndihmesë të pakrahasueshme në këtë drejtim, do të japin trajnimet dhe seminarët e herë pas herëshme, ku mësuesit do të jenë në gjendje të mësojnë strategji dhe metoda të reja efektive mësimore për t'i zbatuar në praktikë, me të vetmin qëllim përsosmërinë e mësimdhënies dhe ngritjen e cilës në arsim. Që mësimdhënia dhe të nxëniet të reflektojnë të suksesshme, mjetet mësimore duhet të zënë një vend të rëndësishëm brenda këtij procesi. Kurrikula jonë është e vobektë në këtë drejtim, mungojnë mjetet mësimore (kompjuter në çdo klasë, televizor, mësimi kabinetik, vizitat nëpër panairë dhe organizime të ndryshme me karakter gjuhësor dhe letrar, etj). Kjo infrastrukturë e pamjaftueshme ka nevojë për një ndërhyrje, ngase ndryshimet e lartpërmendura i mundësojnë nxënësit ta drejtojnë vëmendjen drejt një të ardhme të realizueshme, të afërt dhe të mundshme, që t'u përgjigjet standardeve të një tipi të ri, të përshtatshme me kërkesat e kohës. Një rol të rëndësishëm gjatë realizimit të këtij proces, luan planifikimi i punës së mësuesit, sepse suksesi i çdo lënde varet nga përsosmëria e planit dhe nga shkathhtësia me të cilin plani realizohet.

Planifikimi i mësimdhënies produktive

---

⁴ Shih: Mimoza Gjokutaj, *Didaktika e gjuhës shqipe*, SHBLU, Tiranë, 2009, f. 264.

Çdo mësimdhënës nis me idenë se do të jetë i suksesshëm në punën e tij, por jo gjithmonë ndodh kjo. Mësimdhënësia e suksesshme është një aktivitet, i cili në brendi përfshin shumë elemente, të cilat udhëhiqen nga mësimdhënësi-nxënësi. Një element dallues i këtij aktivitetit është ai proces, që quhet planifikim. Planifikimi bëhet nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës, më konkretisht nga Byroja për Zhvillimin e Arsimit, ata nxjerrin edhe kërkesat e kurrikulës. Edhe pse planifikimi bëhet nga organet e larta shtetërore, përgjegjësia për të përcaktuar objektivat e lëndës, kapitujve dhe njësive mësimore, bie tërësisht te bartësi i lëndës, d.m.th. mësuesi. Nëse mësuesi dëshiron ta realizojë orën mësimore në mënyrë sistematike, ai duhet t'i kushtojë një pjesë bukur të mirë të kohës planifikimit. "*Planifikimi i orës mësimore e bën mësuesin më të strukturuar, më të organizuar, e ndihmon dhe i radhit çështjet sipas një radhe të caktuar*".⁵ Është e pamundur që nxënësit të përballohen brenda një orës mësimore, nëse mësuesi nuk ka planifikuar "si" dhe "çfarë" do t'u mësojë nxënësve, pra duhet të caktojë objektivat e orës së mësimt, cila është përmbajtja e saj dhe si realizohen ato. Rrjedhimisht, planifikimi i përgjigjet motos: "*të vendosësh se çfarë do të arrish, në ç'mënyrë do ta arrish dhe të tregosh se çfarë është arritur*".⁶ Me fjalë të tjera, "duhet të vendosim se çfarë presim nga nxënësit dhe çfarë do të mësojnë ata, si pasojë e instruktimit tonë. Këto quhen "produktet e të mësuarit" dhe përfshijnë: njohuritë (faktet, konceptet, qëndrimet dhe ndjesitë) dhe *shkathtësitë* ose çdo të bëjë një nxënës me njohuritë dhe qëndrimet e fituara".⁷ Nëse nxënësit nuk i njohin objektivat që duhet t'i arrijnë brenda një ore mësimore, ka mundësi që ata të mësojnë në mënyrë mekanike dhe të mos e realizojnë aktivitetin e duhur për të përvetësuar njohuritë. Në nivelin e mësimdhënies, objektivat janë përcaktime për përvetësimin e mësimt nga nxënësi, pra nuk shpjegohet se çfarë do të bëjë mësuesi, por çfarë do të jetë i aftë të bëjë nxënësi. Meqenëse, planifikimi i mësimt është një detyrë e dobishme, mësuesi duhet të përqendrohet gjithmonë në bashkëveprimin midis asaj që duhet mësuar dhe nxënësit. Pra, që mësimdhënësia të rezultojë e suksesshme, mësuesi objektivat duhet t'i seleksionojë duke marrë në konsideratë: natyrën e lëndës; nevojat e nxënësve; karakteristikat e nxënësve (interesat, aftësitë, qëndrimet); karakteristikat tona si mësues (filozofia mësimore, prirjet dhe potenciali); lehtësinë që kemi në dispozicion (pajisjet, orenditë, kohën e nevojshme) etj. (Garo, 2011: 70).

---

⁵ Shih: Bardhyl Musai, *Mjeshtritë themelore të mësimdhënies*, Tiranë, 1997, f. 83.

⁵ Po aty, f. 83.

⁶ Shih: Sofokli Garo, *Metodologjia dhe praktika e mësimdhënies*, U.F.O. Press, 2001, f. 69.

⁷ Po aty, f. 69.

Në fillim të vitit shkollor mësuesi njihet me nxënësit dhe mat nivelin e arritjes së tyre, në bazë të saj ai e ka idenë se ç'loj i të nxënësve është i përshtatshëm për nxënësit e tij, dhe si ta zhvillojë mësimin që të lehtësojë të nxënësve. Pjesa dërmuese e mësuesve janë në gjendje t'i kuptojnë qëllimet arsimore dhe t'i zbërthejnë ato në kushte të përshtatshme mësimore, por ekziston edhe një pjesë mësuesish, që akoma nuk e kanë të qartë se si bëhet përzgjedhja e përmbajtjes së materialit për shpjegim, pra nuk përcaktojnë objektivat mësimore. Në praktikë ata nuk bëjnë planifikim, pra ndjekin një procedurë të thjeshtë: shkruajnë temat e librit, e shqyrtojnë plani-programin, dhe nëse programi nuk ka dallime nga viti i kaluar, atëherë e kopjojnë të njëjtin plan edhe për atë vit. Parashtrahet pyetja: a mund të arrijmë t'i realizojmë objektivat në këtë mënyrë? Kuptohet që jo, edhe pse teksti mësimor mund të jetë i njëjtë, niveli i nxënësve, materialet mësimore dhe kushtet në të cilat mësohet, mund të jenë të ndryshme. Edhe pse në sistemin tonë arsimor brenda çdo plan-programi janë përcaktuar mirë qëllimet dhe objektivat e të gjithë niveleve, përsëri mësuesi ka liri ta organizojë planifikimin e orës dhe i ngarkohet përgjegjësia për të gjitha vendimet e marra. Pra, një hap të rëndësishëm brenda këtij procesi luan mësuesi, ai duhet të vendos për kohën që do ta shpenzon për çështjet dhe temat e ndryshme. Shumica e mësuesve e neglizhojnë këtë hap, sipas së cilit, në fillim të vitit shkollor kemi një ecje të ngadalshme të dhënies së njohurive, pastaj javët e fundit për shkak të mungesës së kohës shumë njohur dhe shkathtësi tejkalohen (Garo, 2011: 81). Një praktike e tillë, e lënë pas nxënësin, ku si rezultat i një planifikimi jo korrekt nga mësuesi, një pjesë e mirë e materialit ngelet i pa përvetësuar nga nxënësit.

Nga sa u tha më lart, qëllimet dhe funksionet e planifikimit të mësimin janë të shumta, së pari, planifikimi ndihmon mësuesin të mendojë qartë për tipin e të nxënësve, pra të lidhë objektivat mësimore me atë që di për nxënësin, dhe me vendin që zë mësimi në programin e lëndës. Së dyti, planifikimi ndihmon mësuesin edhe për strukturën dhe përmbajtjen e mësimin, duke mbajtur llogari edhe për kohën që do ta harxhojë për secilën veprimtari mësimore. Së treti, planifikimi i mirë zvogëlon në mënyrë të konsiderueshme kohën që mësuesi duhet të mendohet gjatë mësimin, për zhvillimin e tij. Së katërti, planifikimi çon në përgatitjen e të gjithë materialeve, burimeve dhe në përgjithësi, të pajisjeve që nevojiten. Qëllimi i pestë, është mbajtja e shënimeve në fund të mësimin çka mund të sigurojnë një orientim të vlefshëm për planifikime në të ardhmen (Musai, 2003: 83-84).

Në këtë vazhdë, si mësues të suksesshëm llogariten ata "*të cilët janë në gjendje të vërtetojnë aftësitë e tyre për të realizuar planifikimin*"⁸ e një ore mësimore. "Është e qartë se nuk mund të flasim për mjeshtëri të përkryera të planifikimit të mësuesit, por duke u bazuar në përmbajtjen e punës së mësuesit, në përvojën tonë, dhe në atë të përparuar evropiane dhe më gjerë"⁹ kriteret kryesore për të konstatuar se një mësime është i suksesshëm në punë e tij janë:

- Planifikon dhe paraqet materialin në një linjë logjike;
- E vendos mësimin në nivelin e nxënësve dhe merr parasysh dallimet individuale të tyre;
- Krijon mundësi për të praktikuar dhe aplikuar atë që është mësuar;
- U mundëson nxënësve të dinë çfarë pritet nga ata;
- Monitoron dhe vlerëson arritjet e nxënësve në një mënyrë që u krijon mundësi të mësojnë nga gabimet.

Varësia dhe ndërlidhja që krijohet midis këtyre elementeve, duke i dhënë secilit vendin e rëndësishëm në klasë, është shumë e rëndësishme për një mësues të suksesshëm. Pra, krijohet një kombinim në mes të përmbajtjes, objektivave të të nxënësve, materialeve të mësimdhënies dhe punës së vetë nxënësve, që sigurojnë marrjen e vendimeve për lidhjen më të përshtatshme të këtyre cilësive. Të gjitha këta elemente arrihen të realizohen në situata të ndryshme mësimore ku nxënësi është në qendër të mëimit, këtë mundësi nxënësi ia ofron vetëm mësimdhënësia që realizohet me metoda, teknika dhe strategji bashkëkohore, të cilën do ta trajtojmë në vazhdim të punimit.

Mësimdhënësia tradicionale dhe bashkëkohore

Praktika e sotme dëshmon, se në momentet që po kalon arsimit në mbarë globin, problemet e mësimdhënies dhe të nxënësve janë bërë shumë të ndjeshme dhe të diskutueshme, madje mësimdhënësit çdo ditë e më tepër janë në kërkim të zbulimit të metodave dhe teknikave bashkëkohore të organizimit të mëimit, të cilat i mundësojnë nxënësve një përgatitje të mirë, duke e aftësuar që të realizojë një të nxënë në mënyrë të pavarur; të zhvillojë aftësi komunikuese, menaxhuese, organizuese; të nxisë vetëvlerësim dhe vlerësim të përshtatshëm rreth rezultateve mësimore etj. Përzgjedhja e metodave të mësimdhënies në përshtatje me qëllimet dhe synimet që

---

⁸ Shih: Bardhyl Musai, *Mjeshtëritë themelore të mësimdhënies*, Tiranë, 1997, f. 17.

⁹ Po aty, f.23.

duhet të arrihen, është një nga rrugët më të mira aktive, përmes të cilave duhet të përfshihen nxënësit në procesin e të nxënës (Gjokutaj, 2009: 283).

Filozofi i njohur grek, Platoni ka thënë: “Mos e edukoni një fëmijë me forcë ose ashpërsi, por drejtojeni ata në rrugën e edukimit duke përdorur ato gjëra që argëtojnë mendjet e tyre, kështu ju do të jeni në gjendje të kuptoni me saktësi prirjet dhe aftësitë gjeniale të secilit prej tyre.”¹⁰ Kjo thënie na bënë të mendojmë: vallë, a kemi mësuar dhe punuar si duhet sa i përket mënyrës së organizimit të mësimdhënies; mos vallë kemi punuar me metoda të gabuara deri para pak viteve; mbase kemi qenë tepër të rreptë ndaj vlerësimit të nxënësve dhe disiplinës në klasë? Për të hedhur dritë mbi këto çështje, është e udhës të bëjmë një krahasim mes mësimdhënies tradicional dhe asaj bashkëkohor, për të ardhur në përfundim, se cila prej tyre ka epërsi dhe dobi më të mëdha; çfarë hapash duhet të ndërmarim më tej, që t'i arsimojmë dhe edukojmë nxënësit drejt zbatimit të njëres apo tjetres metodë mësimdhënieje, e cila do ta lehtësonte të nxënësve dhe nxënësve dhe pjesëmarrjen e tyre aktive brenda këtij procesi kaq të rëndësishëm jetësor.

Nëse e kthejmë kokë disa dekada më parë ku mbizotëronte mësimdhënia tradicionale, do të vërejmë një orë mësimore të zhvilluar mbi bazë të këtyre etapave: (kontrollimi i detyrave të shtëpisë, kontrollimi i njohurive të fituara, shpjegimi i njësisë së re mësimore, përsëritja e njësisë së mësuar dhe dhënia e detyrave të shtëpisë). Sipas kësaj ecuri 70% të orës mësimore e harxhonte mësuesi me aktivitetin e vetë, ku ligjëronte vetëm ai, në pozicion frontal, duke u bazuar në një bindje të gabuar se, nëse flet më shumë ai, nxënësit do të mësojnë më tepër. Nxënësi brenda 45 minutave duhej vetëm të dëgjonte dhe të përgjigjej kur i parashtroheshin pyetje. Në këtë mënyrë, nxënësit informacioni i servohej i gatshëm nga mësuesi, pa u angazhuar në mësim, por nuk i jepej e drejta ta kundërshtojë informacionin, jo vetëm për faktin se mësuesi ishte figura qendrore brenda atij procesi, por mungonin dukshëm burimet e informacionit me të cilat shërbehemi sot. Gjatë zbatimit të kësaj metode mësimdhënieje, nxënësi duhej patjetër të ishte pjesëmarrës brenda orës mësimore, sepse u imponohej nga mësuesi, në të kundërtën do të merreshin masa ndëshkimore.

Shikuar nga këndvështrimi i sotëm, kjo metodë sjellë një pasivitet të plotë dhe monotoni për nxënësin, duke reflektuar situata të palakmuara në ambientin e klasës, ngase vjen në shprehje një orë e mbingarkuar me njohuri të panevojshme dhe plot përsëritje informacioni, ku në qendër është aktiviteti i mësuesit, e jo nxënësit. Si rrjedhojë, vërejmë se "mësimi tradicional është më

---

¹⁰ <http://iipcccl.org/wp-content/uploads/2017/12/Vol.-1-ICES-IV.pdf>, marrë më 26. 05. 2019.

shumë teorike dhe memorizues, nuk ka si qëllim të zhvillojë aktivitete për t'i stimuluar nxënësit ta përdorin informacionin e marrë në situata reale, prandaj nxënësit humbasin interesin për mësim. Ndonëse kjo metodë ka si parim që nxënësit të mësojnë dhe të riprodhojnë informacionin e marrë, ajo nuk është efektive, sepse një informacion i mësuar mund të harrohet lehtë, ngase të mësuarit e tij mbetet thjeshtë te memorizimi dhe riprodhimi".¹¹

Gjykojmë, se mangësia e mësimit tradicional qëndron te planifikim jo korret, që shkon në epërsi të mësuesit, duke orientuar një mësimdhënie me në qendër mësuesin, ndërsa nxënësi, brenda këtij procesi nuk ka mundësi argëtimi, që mësuesi t'i kuptojë prirjet gjeniale të secilit nxënës në veçanti, dhe mbi bazë të tyre të veprojë për të planifikuar dhe organizuar orën mësimore. Prandaj, kohëve të fundit gjithnjë e më shumë bëhet përpjekje që të dilet nga kjo situatë, të zhvishet petku i metodës tradicionale, ku nxënësi pranon dituri të gatshme, të cilat duhet t'i regjistrojë në kujtesë dhe t'i përsëris, por synohet të ndërtojë dituri në bazë të mësimit aktiv, të kuptueshëm, të cilat do t'i ndihmojnë për të zhvilluar aftësi të menduarit të nivelit të lartë. Një ndër faktorët që gjithnjë e më shumë rrit kërkesat drejt gjurmimit të metodave, strategjive dhe formave të reja mësimore, të cilat do ta kundërshtojnë metodën e lartpërmendur dhe do të kontribuojnë në mësimdhënien bashkëkohor ndërvepruese (interaktive) për t'i ardhur në ndihmë procesit të mësimdhënies dhe të nxënësit, padyshim se është zhvillimi i komunikimit përmes teknologjisë, që sot e ka pasuruar në një masë të madhe informacionin. Mësuesi duhet të jetë një përdorues i teknologjisë së re, pra ai, duhet ta shoh veten në pozicionin e një nxënësi që mëson së pari për vete dhe për t'i mësuar të tjerët. Në këtë mënyrë do të jetë në gjendje të formojë nxënës për t'u përgjigjur standardeve të reja, të përshtatshme me kërkesat e kohës (Gjokutaj, 2009:264).

Sot, mësuesit kanë mundësi të pafundme informacioni ku mund të shërbehen për të ndryshuar rolet e mësimdhënies, ngase mësimdhënia bashkëkohore nënkupton modifikim rolesh, me qëllim lehtësimin e të nxënësit. Mësuesi është ai i cili modifikon, udhëheq, organizon, nxit debate, ndërsa nxënësi, i cili më parë kishte për detyrë vetëm të dëgjojë dhe të përgjigjet në pyetjet që i parashtraheshin, tani më është përfshirë në të gjitha aktivitetet e mësuesit dhe vepron bashkërisht me të, dhe me nxënësit e tjerë. "Gjatë veprimtarive mësimore nxënësit krijojnë, bashkëbisedojnë, diskutojnë, shqyrtojnë, zgjidhin problemet, zbulojnë (hetojnë), kritikojnë,

---

¹¹ <http://iipcccl.org/wp-content/uploads/2017/12/Vol.-1-ICES-IV.pdf>

analizojnë, gjykojnë. Pra, nxënësi mendon për atë që mëson, e përdorë në jetën e përditshme, ndërton përvojën dhe aftësohet për të punuar në mënyrë të pavarur"¹². Të gjitha këta aktivitete mund të arrihen me realizimin e formave të ndryshme të punës mësimore (puna në çifte, puna në grupe, puna individuale etj.) dhe modeleve të ndryshme të mësimdhënies, të cilat vendosin në qendër të vëmendjes nxënësit, marrin për bazë potencialet dhe aftësitë individuale të nxënësve, bëjnë që të përfshihen të gjithë nxënësit, pavarësisht nga vështirësitë që ata kanë.

Ajo që pretendohet të arrihet përmes zbatimit të metodave bashkëkohor të mësimdhënies është, që mësuesit të jetë në gjendje të dalloj *"jo vetëm atë që di, por edhe atë që është në gjendje të bëjë nxënësi"*¹³ me njohuritë e fituara, duke vënë në aktivizim kujtesën logjike të nxënësit, për të arritur një standard që e kemi përcaktuar më parë. Pra, ora mësimore *"është gjithmonë një bashkëveprim dinamik i individëve (mësues me mësues, mësues me nxënë, nxënë me nxënë), në të cilin të gjithë vazhdimisht marrin vendime"*.¹⁴

Përkritazi me këtë duhet pasur kujdes edhe gjatë përdorimit me vend të metodave dhe teknikave bashkëkohore që zhvillojnë mendimin kritik dhe krijues të nxënësve, ngase qëllimi nuk është vetëm zbatimi i tyre, por mësimdhënësi duhet të dijë se kur dhe si t'i përdor ato. P.sh. nuk ka rezultat përdorimi *i teknikës së rrushit* kur kalaveshët e rrushit i plotëson mësimdhënësi e jo nxënësi, ose mësuesi përdor *teknikën e diagramit të venit*, mirëpo kur teknika plotësohet nga mësimdhënësi efekti i përdorimit të saj është i barabartë me metodën tradicionale, se vjen në shprehje aktiviteti i mësimdhënësit e jo nxënësit. E rëndësishme është që strategjitë dhe teknikat që përdoren gjatë mësimdhënies të jenë në përputhje me parimet e mësimnxënies. Mësuesi duhet t'i përdor ato në mënyrë elastike, më konkretisht, gjatë mësimdhënies të bëjë përshtatje të teknikave, në mënyrë që çdo nxënësi të paktën për një pjesë të kohës, të gjejë një situatë të mësuarit në përshtatje me stilin e tij konjitiv; t'i ndihmojë nxënësit të përpunojnë stile të mësuarit në përshtatje më përmbajtjen e lëndës; jo vetëm të ndalen në konceptet, por edhe t'i praktikojë dhe t'i përdorin ato. (Garo, 2011: 10).

Ky trajtim i pasqyruar më lart na jep mundësinë të kuptojmë, se deri para pak viteve kemi mbrojtur, praktikuar dhe jemi mburrur me përdorimin e metodës së mësimdhënies tradicionale, e cila në qendër të orës ka mësuesin si bosht kryesor që mban baraspeshën e klasës. Duke parë

¹² Shih: Besnik Rama, *Metodat e mësimdhënies dhe ndikimi i tyre në të nxënë, Revista pedagogjike*, Tiranë, f. 30

¹³ Shih: Mimoza Gjokutaj, *Didaktika e gjuhës shqipe*, SHBLU, Tiranë, 2009, f. 262.

¹⁴ Shih: grup autorësh (Donald C. Orlich, Robert J. Harder, Richard C. Callahan, Konstance H. Kravas, Donald H. Kauchak, R. A. Pendegrass, Andrew J. Keogh), *Strategjia e të mësuarit*, Eureka, Tiranë, 1995, f. 10.

epërsitë e mësimdhënies bashkëkohore, konstatuam se gjatë përdorimit të metodës tradicionale nxënësi nuk aktivizohej me vetëdëshirë, nuk kishte motivim dhe interesim për mësim, informacioni merrej i gatshëm nga mësimdhënësi, pra bazohej thjesht në memorizimin afatshkurtër dhe riprodhimin e informacionit në mënyrë mekanike që shpejtë harrohet. Nëse i referohemi mësimdhënies bashkëkohore, vërejmë një orë mësimore në të cilën ka kushte për mësim cilësor, ekziston vetëmotivimi, aktivizimi dhe përqendrimi i nxënësve brenda procesit mësimor, ku nxënësit janë të aftë për të analizuar, krahasuar, gjykuar çdo informacion që u jepet dhe janë në gjendje *"të mbajnë qëndrime kritike për probleme dhe situata konkrete gjatë të cilave u kërkohet të marrin vendime të rëndësishme"*.¹⁵ Nëse gjatë mësimdhënies tradicionale 45 minuta ishte aktiv thuajse vetëm mësuesi, gjatë mësimdhënies bashkëkohore detyra e tij ndryshon, roli i tij në mësimdhënie është *të orientojë proceset e të menduarit të nxënësve drejt niveleve më të larta, të kultivojë shprehitë e zgjedhjes së problemeve dhe të marrjes së vendimeve, në kushte të reja e të panjohura më parë prej tyre*,¹⁶ në këtë mënyrë mban nën kontroll situatën. Modifikimet e shumta si dhe kombinimet që mundëson ky sistem i organizimit të punës mësimore, krijojnë mundësi për ngritjen e efikasitetit sa më të madh të veprimtarisë edukativo-arsimore në mësim, dhe të punës së nxënësve në zhvillimin e aftësive individuale të tyre.

Gjykojmë, se do t'i ishte një hap pozitiv dhe sukses i madh, nëse të gjithë mësimdhënësit do të ishin këmbëngulës drejt zbatimit të një mësimdhënieje me metoda bashkëkohore, të njohura, por jo shumë të përhapura në arsimin shqiptar. Një qëndrim i tillë u siguron një paraqitje dhe përgatitje të mirë nxënësve, duke qenë se bazohen në njohuri të qëndrueshme dhe afatgjatë, pra ofron mundësi të shumta për ta orientuar nxënësin drejt njohjes së të ardhmes së realizueshme, të afërt dhe të mundshme.

Për t'i konkretizuar idetë e mësipërme në vazhdim të punimit në mënyrë skematike do të paraqesim krahasimin në mes mësimit tradicional dhe bashkëkohor.

Mësimi tradicional	Mësimi bashkëkohor
Planifikohet realizimi <u>i një ore prej 45 minutash</u>	Planifikohet realizimi i një ore, por edhe i një tërësie <u>më të vogël (një pjese të orës)</u> ose <u>më të madhe</u> se një orë (dy orë bashkë, bllok orë, cikël të më shumë orëve etj.)
Në të shkruan se <u>se c'bën mësuesi</u> , si do ta	Theksi vihet në atë që <u>e punojnë nxënësit</u> ,

¹⁵ Shih: Mimoza Gjokutaj, *Didaktika e gjuhës shqipe*, SHBLU, Tiranë, 2009, f. 275.

¹⁶ Shih: Bardhyl Musai, *Metodologjia e mësimdhënies*, Albgraf, Tiranë, 2003, f. 12.

realizojë orën.	duke i dhënë kështu specifikat e situatave të <u>mësimit</u> (që duhet t'i nxisin aktivitetet për përmbajtjet dhe lëndën) dhe aktivitetet e nxënësve (që do të nxiten në ato situata).
Shkruhet <u>përmbajtja</u> (Çka punohet, orari i mësimëve dhe artikulimi kohor gjatë nxitjes së metodave mësimore dhe mjeteve didaktike që do të përdoren).	Dominon <u>Si do të nxitë</u> ndonjë aktivitet të caktuar të nxënësve dhe <u>cilat aktivitete</u> do të nxiten, interaksioni pedagogjik ndërmjet nxënësve dhe ndërmjet arsimitarit dhe nxënësve. Kjo do të thotë se theksi vihet në metodat e mësimit gjatë të mësuarit dhe atë specifike për lëndën gjegjëse.
Më së shumti i jepet vlerë <u>realizimit</u> të orës.	Më së shumti i jepet vlerë <u>përgatitjes</u> para orës dhe idesë së mësimit, e cila me sukses do të realizojë qëllimet e caktuara (përgatitja merr më shumë kohë se vetë realizimi i orës - nga ardhja e idesë deri te krijimi i situatës mësimore).
Përgatitja me shkrim <u>ka pothuajse strukturë uniforme</u> : hyrje, rrjedhë, përfundim (prej këtu shfaqet edhe rreziku i shabllonizmit, përshkrimit mekanik të përgatitjes për orë, për vete dhe për të tjerët).	<u>Nuk mund të ketë strukturë fikse uniforme</u> (kjo do të thotë nuk duhet të jepen edhe disa të dhëna elementare për përmbajtjen mësimore, për qëllimet, për moshën etj.), por kjo duhet të jetë strukturë e ndryshueshme e skenarit varësisht nga ideja e autorit.
Dominon <u>roli ligjërues i arsimitarit</u> dhe pjesërisht edhe roli organizativ.	Dominon: roli <u>organizativ</u> (regjisorial, disenjator), <u>motivues</u> dhe roli <u>i arsimitarit si partner i interaksionit pedagogjik</u> .

Biografia:

Адамческа, Снежана: *Активна настава*, Легис, Скопје, 1996

Brada, Riza: *Metodika e gjuhës shqipe për shkollën fillore, botimi III i plotësuar*, Dukagjini, Pejë, 2005.

Диздаревик, Д. Јасмина: *Дидактика на јазично подрачје во основното образование*, Просветно Дело, Скопје, 2003.

Donald C. Orlich, Robert J. Harder, Richard C. Callahan, Konstance H. Kravas, Donald H. Kauchak, R. A. Pendegrass, Andrew J. Keogh: *Strategjia e të mësuarit*, Eureka, Tiranë, 1995.

Garo, Sofokli: *Metodologjia dhe praktika e mësimdhënies*, U.F.O. Press, 2001.

Grillo, Kozma: *Fjalor edukimi*, Dita, Tiranë, 2002.

Gjokutaj, Mimoza: *Didaktika e gjuhës shqipe*, SHBLU, Tiranë, 2009.

Krasniqi, Islam: *Mendimi metodik dhe praktika e mësimit të gjuhës shqipe, (periodiku pedagogjik në gjuhën shqipe midis viteve 1945-1978)*, Libri shkollor, Prishtinë, 2004.

Memushaj, Rami: *Hyrje në gjuhësi*, Toena, Tiranë, 2006.

Musai, Bardhyl: *Mjeshtritë themelore të mësimit të gjuhës shqipe*, Tiranë, 1997.

Musai, Bardhyl: *Metodologjia e mësimit të gjuhës shqipe*, Albgraf, Tiranë, 2003.

Mustafa, Avzi: *Didaktika e gjuhës shqipe dhe e leximit letrar*, Logos A, Shkup, 2004.

Poljak, Vladimir: *Didaktika*, Školska knjiga, Zagreb, 1985.

Rama, Besnik: *Metodat e mësimit të gjuhës shqipe dhe ndikimi i tyre në të nxënë*, Revista pedagogjike, Tiranë, 2011.

Rrokaj, Shezai: *Çështje të gjuhës shqipe*, Albatros, Tiranë, 2007.

Rrokaj, Shezai: *Hyrje në gjuhësinë e përgjithshme*, Tiranë, 2005.

Thomason, Tommy & Ward, Geoff: *Tools not rules teaching grammar in the writing classroom*, USA, 2009.

Vuković, Jovan & Težak, Stjepko & Brabec, Ivan & Marek, Juraj: *Savremene nastava maternjeg jezika*, Zavod za izdavanje udžbenika-Sarajevo, 1965.

Zulfiu, Nijazi: *Didaktika*, ALBSHTANZC, Prishtinë, 2001.

<http://iipcccl.org/wp-content/uploads/2017/12/Vol.-1-ICES-IV.pdf>, marrë më 26.05.2019.

<http://www.doktoratura.unitir.edu.al/wp-content/uploads/2013/10/Doktoratura-Besnik-Rama-Fakulteti-i-Histori-Filologjise-Departamenti-i-Gjuhesise.pdf>, marrë më 15.06.2019.